

**Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen
esityksestä laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 3
ja 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 171 laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 3 ja 17 §:n muuttamisesta.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväkseen eduskunnan 11 päivänä kesäkuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Jäätteenmäen toivomusaloitteen n:o 911/1987 vp. pienyrittäjien lomatyöryhmän esittämien tavoitteiden toteuttamisesta ja ed. Mattilan ym. toivomusaloitteen n:o 961/1987 vp. pienyrittäjien vuosilomaetujen ja -mahdollisuuksien lisäämisestä, eduskunnan 3 päivänä toukokuuta 1988 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Vistbackan ym. toivomusaloitteen n:o 809/1988 vp. pienyrittäjien lomaoikeuden laajentamisesta, eduskunnan 19 päivänä toukokuuta 1989 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Alarannan ym. toivomusaloitteen n:o 513/1989 vp. pienyrittäjien lomaoikeuden kehittämisestä, ed. Jäätteenmäen ym. toivomusaloitteen n:o 542/1989 vp. pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kehittämisestä, ed. Koistisen ym. toivomusaloitteen n:o 551/1989 vp. pienyrittäjien lomitusjärjestelmän kehittämisestä ja ed. Rajamäen ym. toivomusaloitteen n:o 596/1989 vp. pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kehittämisestä sekä eduskunnan 15 päivänä toukokuuta 1990 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Juhantalon ym. toivomusaloitteen n:o 686 pienyrittäjien sosiaaliturvan parantamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Eija Koiruranta sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Martti Siipola sosiaalihallituksesta, varatoimitusjohtaja Jussi Järventaus Suomen Yrittäjien Keskusliitosta ja järjestöpäällikkö Lea Sarkameri Pienteollisuuden Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan pidennettäväksi pienyrittäjän vuosilomaa, jolta hänelle

voidaan maksaa vuosilomarahaa. Sanottu aika pitenisi kuudesta kahdeksaan päivään.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä huhtikuuta 1991. Esitys liittyy valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Toivomusaloitteessa n:o 911/1987 vp. esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus mahdollisimman pikaisesti ryhtyisi toimenpiteisiin pienyrittäjien lomatyöryhmän muistiossa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi, niin että

1) pienyrittäjän määritelmä muutettaisiin sellaiseksi, että lain soveltamisalan piiriin voitaisiin lukea kaikki ne yrittäjät, jotka ilman yhteiskunnan järjestämiä tukitoimia eivät voi vapautua yritystoiminnastaan,

2) että enimmäisvuositulon määrää korotetaan siten, että kaikkien sellaisten pienyrittäjien lomarahaoikeus turvataan, joilla ei ole mahdollisuutta irrottautua yritystoiminnastaan vuosilomansa ajaksi ilman vuosilomarahaa,

3) että pienyrittäjän vuosiloman pituutta lisättäisiin nykyisestä tavoitteena maatalousyrittäjän vuosiloman pituus, sekä

4) että pienyrittäjän vuosilomarahan määrää korotetaan.

Toivomusaloitteessa n:o 961/1987 vp. esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin pienyrittäjän vuosiloman lisäämiseksi 12 työpäivään ja vuosiloman jatkamiseksi vaalikauden loppuun mennessä samanpituiseksi maatalousyrittäjien vuosiloman kanssa.

Toivomusaloitteessa n:o 809/1988 vp. esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin pienyrittäjien lomarahaan oikeuttavan liikevaihdon ylärajan korottamiseksi siten, että mahdollisimman monet pienyrittäjät tulisivat lomaoikeuden piiriin.

Toivomusaloitteessa n:o 513/1989 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus,

että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin pienyrittäjien lomaoikeuden kehittämiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 542/1989 vp. esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän pidentämiseksi ja kehittämiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 551/1989 vp. esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin pienyrittäjien lomitussjärjestelmien kehittämiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 596/1989 vp. esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti valmistelemaan pienyrittäjän lomalain muutoksia sekä että kyseiseen toimintaan varatut määrärahat olisivat arviomäärärahoja tulo- ja menoarviossa.

Toivomusaloitteessa n:o 686 esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin pienyrittäjien sosiaaliturvan parantamiseksi kehittämällä pienyrittäjien vuosilomajärjestelmää ja lyhentämällä pienyrittäjien sairausvakuutuksen omavastuuaikaa.

Sosiaalivaliokunta pitää tärkeänä, että pienyritystoiminnan harjoittajien aseman lähentämiseksi muihin työtä tekeviin sekä mainitun toiminnan tehokkuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi laajennetaan pienyrittäjän vuosilomarahalain soveltamisalaa ja parannetaan

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Alaharja, Alaranta, Hurskainen, Kankaanniemi,

sen etuuksia. Tässä tarkoituksessa on selvitetävä mahdollisuudet lain soveltamisalan laajentamiseksi muun muassa enimmäisvuositulon määrää korottamalla ja pienyrittäjien palveluksessa olevien henkilöiden määrittelyä laajentamalla. Lisäksi vuosilomarahan enimmäismäärää on mahdollisuuksien mukaan korotettava ja korvattavien lomapäivien määrää lisättävä. Näin voidaan huolehtia yrittäjien työkyvystä ja parantaa heidän sosiaalista hyvinvointiaan.

Pienyrittäjien sosiaaliturvan parantamiseksi on myös selvitettävä yrittäjien sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun lyhentämistä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Kun hallituksen esitys joiltain osin toteuttaa toivomusaloitteissa esitettyjä toivomuksia, sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:o 911 ja 961/1987 vp., toivomusaloite n:o 809/1988 vp., toivomusaloitteet n:o 513, 542, 551 ja 596/1989 vp. sekä toivomusaloite n:o 686 hylättäisiin.

Koistinen, Kärhä, P. Leppänen, Mäkipää, Nordman, Paavilainen, Rantanen, Taina ja Väistö sekä varajäsen Håkämies (osittain).

Vastalauseita

I

Pienyrittäjän sosiaaliturvassa esiintyy huomattavia puutteita. Pienyrittäjän on vaikea järjestää itselleen kohtuulliseksi katsottavaa

sosiaaliturvaa sekä säädellä työaikaansa. Yrittäjät tarvitsevat yhtä kattavan ja korkeatasoisen sosiaaliturvan kuin muutkin ammattiryh-

mät. Myös yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus edellyttää valtiovallan osallistumista yrittäjän sosiaaliturvan rahoitukseen samalla osuudella kuin se osallistuu palkansaajien sosiaaliturvakustannuksiin.

Pienyrittäjän vuosilomarahajärjestelmän tavoitteet ovat oikeasuuntaiset. Hallitus esittää nyt kahden päivän pidennystä pienyrittäjän vuosilomaan. Tämä on riittämätön muutos. Pienyrittäjien lomatyöryhmä ehdotti vuonna 1987 lomapäivien korottamista 12 päivään vuonna 1988. Lomapäivien määrä on viimeistään nyt korotettava tuolle tasolle ja jatkossa on lomapäiviä lisättävä, kunnes päästään samalle tasolle maatalousyrittäjien kanssa.

Loma-ajan pidentämisen lisäksi järjestelmän puutteita tulee korjata. Lomarahaa saamisen edellytykset ovat liian ahtaat. Järjestelmän piiriin pääsevien yrittäjien enimmäistulon määräksi on vahvistettu 49 000 markkaa. Enimmäistulo tulee korottaa siten, että lomarahaoi-

keus taataan kaikille sellaisille pienyrittäjille, joilla ei ole mahdollisuutta irrottautua yritystoiminnasta vuosilomansa ajaksi ilman vuosilomarahaa. Lomarahaa tulee lisäksi olla suuruudeltaan sellainen, että yrittäjä voi kustantaa sijaisapua lomansa ajaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön liitettäisiin seuraava lausuma:

”Sosiaalivaliokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin pienyrittäjien vuosilomarahaa enimmäisvuositulon määrän ja vuosilomarahaa enimmäismäärän korottamiseksi ja korvattavien lomapäivien määrän lisäämiseksi” ja

että valiokunnan mietintöön liittyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 3 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pienyrittäjän vuosilomarahasta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (408/77) 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta sekä 17 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Pienyrittäjä on oikeutettu vuosilomarahaan edellyttäen,

4) että hän ei muun lain nojalla ole oikeutettu vähintään *kahdentoista* työpäivän pituiseen vuosilomaan tai lomakorvaukseen vähintään sanotulta ajalta, sekä

5) että hän pitää vähintään *kuuden* työpäivän pituiseen vuosiloman, joka voidaan pitää kahdessa erässä lomakauden aikana, joka alkaa 1 päivänä huhtikuuta ja päättyy seuraavana vuonna 31 päivänä maaliskuuta.

17 §

Vuosilomarahaa maksetaan yrittäjälle vähintään *kuudelta* ja enintään *kahdeltatoista* työpäivältä sen mukaan kuin hän on hyväksyttävästi osoittanut pitämänsä vuosiloman pituuden.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 1990

Matti Väistö

Pekka Leppänen

Annikki Koistinen

Toimi Kankaanniemi

Juhani Alaranta

II

Sosiaalivaliokunta on toistuvasti lausunut, että pienyrittäjän asemaa tulee parantaa. Samansuuntaisia lupauksia on esitetty myös hallituksen toimesta useaan otteeseen.

Eräs olennainen tekijä pienyrittäjien aseman korjaamisessa maassamme olisi heidän loma-oikeutensa laajentaminen merkittävästi nykyisestään. Tällä hetkellä yrittäjät ovat huomattavasti heikommassa asemassa kuin palkkatyötä tekevät tai maatalousyrittäjät. Nykyisen kaltaisen jälkeensäneisyys yrittäjien osalta ei ole perusteltua.

Pienyrittäjien vuosilomaoikeutta ja siitä saatavaa rahallista korvausta tulisi mielestämme kehittää siten, että se nopeasti saataisiin vastaamaan maatalousyrittäjille lain mukaan turvattua loma-oikeutta ja siitä maksettavia korvauksia. Tällä tavoin saatettaisiin kaksi eri yrittäjämuotoa keskenään tasa-arvoiseen asemaan valtiovalan tukeman loma-oikeuden osalta. Tämä vastaisi myös sitä kehitystä, mitä tapahtuu toisen palveluksessa tekevien loma-oikeuden osalta.

Mielestämme valiokunnan mietinnössä tulisi lausua seuraavaa:

”Valiokunta edellyttää pienyrittäjien lomakia muutettavaksi siten, että lomarahaan oikeutettujen määrä olennaisesti kasvaa ja lomarahan reaalin taso nousee. Valiokunta edellyttää hallituksen antavan asian johdosta lakiesityksen viimeistään niin, että se voidaan käsitellä valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä.

Samalla valiokunta edellyttää, että hallitus antaa pienyrittäjän vuosilomarahasta annetussa laissa tarkoitetun enimmäisvuositulon määrän ja vuosilomarahan suuruuden vahvistamisesta päätöksen, jolla enimmäisvuositulon määrä lomakaudeksi 1990/1991 vahvistetaan 80 000 markaksi sekä pienyrittäjän vuosilomarahaa lomakaudella 1990/1991 määrätään päivää kohti 350 markaksi.”

Ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain 3 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan pienyrittäjän vuosilomarahasta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (408/77) 3 §:n 1 momentin 2 kohta sekä

muutetaan 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta sekä 17 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Pienyrittäjä on oikeutettu vuosilomarahaan edellyttäen,

2) (poist)

4) että hän ei muun lain nojalla ole oikeutettu vähintään kahdentoista työpäivän pituiseen vuosilomaan tai lomakorvaukseen vähintään sanotulta ajalta, sekä

(5 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

17 §

Vuosiloma maksetaan yrittäjille vähintään kuudelta ja enintään kahdeltatoista työpäivältä sen mukaan kuin hän on hyväksyttävästi osoittanut pitämänsä vuosiloman pituuden.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 1990

Lea Mäkipää